

Prosíme o čitelné vyplnění hůlkovým písmem:

Jméno a příjmení _____

Adresa _____

Tel., příp. fax _____

E-mail _____

Podpis _____

Sdružení Arnika
Projekt „Budoucnost bez jedů“
Chlumova 17
Praha 3
130 00

Řešení je možné,... ...ale jen globálně

Osm pesticidů, dvě průmyslové sloučeniny, dioxiny a furany skončily na prozatímním seznamu **toxické dvanáctky**. Má je pomoci sprovodit ze světa **nová mezinárodní úmluva – pesticidy a průmyslové látky zakazuje a zdroje dioxinů navrhuje minimalizovat**. K jejímu uzavření došlo 22. – 23. května 2001 ve Stockholmu. Nebezpečné látky, které putují na dlouhé vzdálenosti, musí hlídat celý svět.

Stockholmská úmluva má vstoupit v platnost po jejím podpisu a ratifikaci padesátým státem. Podle všeho se tak stane již v roce 2004. Veřejnost každé země by měla usilovat o co nejbližší ratifikaci a praktické naplnění úmluvy. To je cílem mezinárodního projektu sdružení Arnika „Stop toxickým látkám v Evropě“. Samotný podpis a ratifikace úmluvy ovšem ještě k eliminaci toxických látek z našeho životního prostředí nevedou. Je nutné připravit akční plán k jejímu naplnění – vyčistit místa znečištěná těmito látkami (například dioxiny zamořené části Spolany Neratovice anebo bývalý sklad pesticidů v Klatovech atd.).

Pomozte nám přimět naši politickou reprezentaci k důslednému naplnění nové Stockholmské úmluvy!

Látky na „černé listině“ – nová mezinárodní (Stockholmská) úmluva je zakazuje nebo přikazuje eliminaci jejich zdrojů

Pesticidy: aldrin, DDT, dieldrin, endrin, heptachlor, chlordan, mirex a toxafen
Průmyslové sloučeniny: hexachlorbenzen a polychlorované bifenyly (PCB)
Nechtěné produkty vznikající různými procesy: hexachlorbenzen, PCB, polychlorované dibenzodioxiny (PCDD) a polychlorované dibenzofurany (PCDF)
– pro poslední dvě skupiny látek se vžil souhrnný název dioxiny

Celý svět se již sedmkrát sešel a domluvil se na nové úmluvě o zákazu a eliminaci POPs. Arnika se tohoto procesu aktivně zúčastnila.

Co podniká sdružení Arnika proti znečištění toxickými látkami?

- podílí se na mezinárodních projektech s cílem snížit nebezpečné množství perzistentních organických látek (dioxinů, PCB či DDT) v prostředí a omezit životní prostředí a zdraví ohrožující spotřebu PVC
- usiluje o zavedení recyklace odpadů namísto jejich spalování a skládkování v rámci diskusí o koncepcích nakládání s odpady
- vede kampaň Budoucnost bez jedů
- usiluje o vyčištění starého skladu pesticidů v Klatovech – Lubech od zamoření toxickými látkami jako DDT, lindan a atrazin

Čeho jsme již dosáhli a na co můžeme navázat?

- s podporou veřejnosti jsme pomohli zastavit 19 projektů nadbytečných spaloven (1994 – 2000) a dvou nových skládek odpadů (1997, 2000)
- v roce 2002 jsme dosáhli zachování práva na informace o toxických látkách (v podobě integrovaného registru znečišťování) v zákonu o integrované prevenci a pomohli jsme prosadit ratifikaci Stockholmské úmluvy Českou republikou

„Budoucnost bez jedů“

je projektem sdružení Arnika, který zahrnuje tři důležité kroky směřující k čistějšímu životnímu prostředí

- 1/ **snížení množství vypouštěných škodlivých látek do životního prostředí z konkrétních průmyslových provozů nebo předcházení vzniku takových provozů** (např. ze Spolany Neratovice, spalovny odpadů v Lysé nad Labem, skládky nebezpečných odpadů v Pozďátkách či ze spalovny nebezpečných odpadů ve Vyškově)
- 2/ **úplné zavedení integrovaného registru znečišťování** se zaručením práva veřejnosti na informace o tom, co konkrétní provozy vypouštějí do životního prostředí a jaké nebezpečné látky se v nich nacházejí
- 3/ **naplnění mezinárodní úmluvy o dvanácti nejtoxičtějších látkách na světě (Stockholmské úmluvy o tzv. perzistentních organických látkách)**, mezi které patří i dioxiny, polychlorované bifenyly či DDT

Ekologické sdružení Arnika

Sdružení Arnika se zabývá ochranou mokřadů a vodních toků, znečištěním životního prostředí toxickými látkami a odpady a podporou účasti veřejnosti v rozhodování o životním prostředí. Vzniklo 29. září 2001 odštěpením od Děti Země.

Posláním sdružení Arnika je zlepšení stavu životního prostředí, jeho obrana před znečištěním, ochrana a obnova přírodních hodnot na území ČR, a to i v evropském kontextu. Arnika je celostátní organizace s centrem a místně či tématicky definovanými samostatnými subjekty – pobočkami. Arnika usiluje o širokou členskou základnu.

Sdružení Arnika
Chlumova 17, 130 00 Praha 3
e-mail: arnika@arnika.org
<http://www.arnika.org>

IPEN®

Vydání tohoto letáku bylo finančně podpořeno z prostředků: Nadace Partnerství, Mitchell Kapor Foundation, IPEN a Ministerstva životního prostředí ČR.

THE MITCHELL KAPOR FOUNDATION

TOXICKÁ 12

Svět se rozhodl jednat: zakázat anebo radikálně snížit množství 12 perzistentních organických látek, označovaných za nejtoxičtější na Zemi. Patří mezi ně DDT, dioxiny či polychlorované bifenyly, které ohrožují vše živé: lidi, ryby, ptáky i lední medvědy.

POPs – jedy už v malých dávkách

Naše ukradená budoucnost, Generace v ohrožení či Mlčící jaro jsou názvy knih o zřejmě nejtoxičtějších látkách, jaké kdy člověk stvořil – perzistentních organických látkách, pro něž se vžila zkratka POPs⁽¹⁾.

Jsou plíživými vrahy, aniž by měly na svědomí okamžitou smrt. Dioxiny, DDT či polychlorované bifenylly (PCB) v již velice malých dávkách způsobují hormonální poruchy a **ohrožují reprodukci živočichů** včetně člověka (například negativně ovlivňují mužskou plodnost). **Poškozuji imunitní systém** a některé z nich **způsobují rakovinu**. Díky své chemické stabilitě setrvávají dlouho v prostředí a „putují“ proto i tisíce kilometrů od zdrojů svého původu. Nerozpouštějí se ve vodě, ale v tucích, na které se vážou – jsou bioakumulativní.

POPs na Zemi vznikaly již dříve, ale za jejich nebezpečně vysoké koncentrace může člověk. Používáme je jako průmyslové látky, jako pesticidy anebo se nepozorovaně rodí v průmyslu (v chemických a spalovacích procesech).

„Sobota desátého července 1976 byl v Sevesu krásný prosluněný den, rtuť na teploměru vystoupila ke třiceti stupňům Celsia a děti si vyrazily hrát. Některé zamířily i do okolí nedaleké továrny. Přibližně ve stejnou dobu vybuchl v této továrně chemický reaktor a z ventilu umístěného mimo budovu vytryskly do ovzduší horké jedovaté páry. Vytvořil se bílý oblak a mírný vánek jej zanesl k městečku. Ptáci, které zasáhl v letu, padali mrtví k zemi. Oblak pokrýval plochu dlouhou pět kilometrů a širokou sedm set metrů. Děti si nic netušíce hrály dál. Brzy se však u nich začaly projevovat bolesti hlavy, dýchací potíže a svědění pokožky. Do ovzduší unikl jeden z nejprudších jedů vůbec – 2,3,7,8-tetrachlordibenzodioxin (TCDD).“ Těchto pár vět není úryvek ze sci-fi knihy, ale popis začátku trampot, které si užili v italském Sevesu s jednou z nejdůležitějších průmyslových havárií v lidské historii vůbec.

(foto ČTK)

„Je prokázáno, že ptáci jsou zvláště náchylní k otravám DDT, protože DDT (i jiné insekticidy na bázi chlorovaných uhlovdíků) narušuje tvorbu vaječné skořápky, neboť způsobuje rozpad steroidních hormonů, což má za následek, že křehká vajíčka se rozbijí dříve, než se v nich mohou vyvíjet mláďata. ... Vědecké doklady tohoto hrozivého hromadění a nepředvídané fyziologické účinky nakonec vedly k tomu, že veřejně mínění se přiklonilo k omezení používání DDT a podobných pesticidů.“ Eugene P. Odum (1971): *Fundamentals of Ecology* (Philadelphia – London – Toronto).

Co s nimi?

DDT, dioxiny či hexachlorbenzen se do lidského těla dostávají hlavně potravou (v mléce, rybách, mase apod.). Bohužel je obsahuje i mateřské mléko. To neznamená, že by matky neměly kojit své děti, ale **člověk by měl přestat tyto nebezpečné látky produkovat. Pak bude Země zase o něco bezpečnějším místem k životu.**

Pesticidy lze celosvětově zakázat a nahradit jinými způsoby boje se škůdci. Sklady nepoužitých pesticidů lze zlikvidovat bez vytváření nových POPs. Spálení ve spalovnách k takovým metodám nepatří – vznikají při něm dioxiny. Na Slovensku bude odzkoušen chemický rozklad, méně nebezpečný pro životní prostředí nežli spalování. Podobně lze naložit s **průmyslovými látkami (PCB a hexachlorbenzenem)**.

Vzniku dioxinů se dá předcházet. Lze nahradit chlór ve většině procesů, kde díky němu mimovolně vznikají dioxiny. Odpady je lepší třídít a recyklovat, bioodpad kompostovat.

Jsou tyto jedy i naším problémem?

Přestože většina pesticidů ze seznamu perzistentních organických látek byla u nás mezi lety 1974–89 zakázána, stále na ně narážíme v zapomenutých skladištích i v životním prostředí. Další pesticidy s podobnými vlastnostmi jako DDT či hexachlorbenzen zatím používáme. Podobné je to i s PCB, jejichž výroba byla zastavena v roce 1984, neexistuje však přesná evidence zařízení, kde byly použity. Dodnes jsou v řadě transformátorů, v sudech v zapomenutých skladištích anebo v kontaminované zemině.

Velkým problémem České republiky zůstávají dioxiny, PCB a hexachlorbenzen, které chrlí do ovzduší spalovny odpadů, hutě, cementárny spalující odpady či elektrárny používající nekvalitní hnědé uhlí. Dioxiny vznikají také při haváriích spojených s požáry (např. v Linde-Frigera – 1998 anebo ve spalovně Emseko ve Zlíně – 1997) anebo spalováním odpadů v domácích kamnech.

Pro venkovní ovzduší je doporučená limitní hodnota koncentrace dioxinů na úrovni 20 fgTEQ/m³.⁽²⁾ Přímo v centru Prahy na Náměstí Republiky byla v roce 1996 naměřena neuvěřitelná hodnota 10 746 fgTEQ/m³. Jde o číslo tak vysoké, že mu dodnes nechce nikdo uvěřit, ale vědci si za ním stojí.

⁽²⁾ fg = 10⁻¹⁵ g, TEQ = toxický ekvivalent vyjadřující míru toxicity dioxinů v měřeném vzorku

ANKETA

Znečišťování životního prostředí toxickými látkami považují za:

- nezávažnější problém životního prostředí České republiky
- srovnatelné s ostatními problémy životního prostředí
- méně důležitý problém
- zanedbatelné

Souhlasím s tím, aby Národní implementační plán ke Stockholmské úmluvě nezahrnoval budování jakéhokoli nového zdroje znečištění perzistentními organickými látkami. Podporuji cestu likvidace POPs nespalovacími technologiemi.

- ano
- ne
- nevím

Který problém znečišťování toxickými látkami považujete za nejvíce akutní?

Z následujících internetových stránek mne nejvíce zaujaly tyto:

- <http://www.arnika.org>
- <http://bezjedu.arnika.org>
- <http://pvc.arnika.org>
- <http://havarie.arnika.org>
- <http://spolana.arnika.org>
- <http://labe.arnika.org>
- jiné, uveďte jaké: _____

Myslím si, že v seznamu látek ve Stockholmské úmluvě chybí tato látka/tyto látky (napíšte, které):

chci dostávat informace o činnosti Arniky e-mailem

Chci pomoci ekologickému sdružení Arnika anebo se stát jeho členem – zašlete mi

- podpisové archy petice usilující o snížení emisí toxických látek do životního prostředí
- více informací o vaší organizaci
- složenkou či jiný formulář na příspěvek

Můj vzkaz:

Kontakt na sdružení Arnika:

e-mail: arnika@arnika.org

<http://www.sdruzeniARNIKA.cz/>

tel.: 222 781 471

Číslo účtu: 173570941/0300

(ČSOB Praha 1)

⁽¹⁾ POPs = persistent organic pollutants